

Studiehandledning för kursen

Pedagogik och lärprocesser i det civila samhället och Folkbildningen
7,5 hp

Pedagogy and Learning Processes in Civil Society and Folkbildning
7, 5 ECTS Credits

- *Lärande* : icke-formellt, livslångt, kollektivt, folkbildningsmässigt
- *Det civila samhället* : pedagogik, didaktik, ledarskap

Varmt välkommen till en spännande bildningsresa!

Institutionen för pedagogik och didaktik

Kontaktuppgifter Funktion	Namn	Adress
Kursgivande institution	Institutionen för pedagogik och didaktik	www.edu.su.se
Kursadministratör	Christina Edelbring	forskarutbildning@edu.su.se
Kursledare	Petros Gougoulakis Ulf Fredriksson Ali Osman	petros.gougoulakis@edu.su.se ulf.fredriksson@edu.su.se ali.osman@edu.su.se

Kursens schema finns på:

<https://cloud.timeedit.net/su/web/stud1/riqvZQY75ZXZ77Qy2Y7Q66006QZ346Q5q500150Q3Yo2og6.html>

Kursens syfte, innehåll och lärandemål

Kursens syfte

Syftet med kursen är att ge deltagarna fördjupade kunskaper om lärandeprocesser utanför formella utbildningsinstitutioner med fokus på kollektiva sammanslutningar inom det civila samhällets domän. Några av frågeställningarna som kommer att belysas är:

Vilket slags lärande sker i olika organisationer och för vilket syfte?

Hur organiseras och styrs lärandet i en ideell organisation och vilken är de lärandes roll i det?

Vad kännetecknar det civila samhällets pedagogiska filosofi och förhållningssättet i perspektivet av livslångt lärande?

Det civila samhället som en arena för lärande studeras mot bakgrund av aktuella samhällsförändringar såväl internationellt som nationellt. Särskilt uppmärksammas föreningslivet och sociala rörelser i Sverige med tonvikt på folkbildningens organisationer, vilka spelar en central roll för lärandet som äger rum inom det civila samhället.

Kursens innehåll

Kursen fokuserar en rad centrala begrepp och frågeställningar som deltagarna undersöker kritiskt, t.ex., *livslångt lärande, folkbildningsmässigt lärande, kollektivt lärande, bildning och lärande*. Följande innehållsliga teman ingår i kursen:

- Det civila samhället utveckling i ett historiskt och nutida perspektiv
- Lärande: icke-formellt, livslångt, kollektivt, folkbildningsmässigt
- Pedagogik och didaktik i och för det civila samhället i spänningen mellan stabilitet och förändring (medborgarbildning, frihet och demokrati)
- Pedagogiskt ledarskap i och för det civila samhället.

Kursens lärandemål

Efter genomgången kurs förväntas deltagarna

- visa förmåga att sätta förekommande och planerade lärandeprocesser inom föreningslivet i ett vidare samhällsperspektiv
- visa fördjupat kunskaper och systematisk förståelse av föreningslivets/det civila samhällets betydelse för medborgarbildning och livslångt lärande
- visa förtrogenhet med olika forskningsansatser i studier om det civila samhället och folkbildningen
- visa förmåga att självständigt, kreativt och med vetenskaplig noggrannhet söka information, samt kritiskt bearbeta och i olika former presentera den utifrån frågeställningar som kursen aktualiserar
- göra bedömningar med utgångspunkt i kursens litteratur kring forskningsansatsers möjligheter och begränsningar i studier om föreningslivets lärandepotential och betydelse för individ och samhälle

Arbetsformer

Undervisningen genomförs i form av föreläsningar, seminarier, studiebesök och självstudier. Seminarierna är tematiska och deras konkreta innehåll planeras av deltagarna under första seminariesammankomsten den 25 april. Att seminarierna är deltagarstyrda innebär att en eller fler kursdeltagare ansvarar för upplägget av varje seminarium i samarbete med kursens lärare. Fördelningen av ansvaret för seminarierna I-IV sker vid introduktionstillfället. Såväl kurslitteraturen som annan valfri litteratur, med anknytning till innehållet i respektive tema, utgör utgångspunkt för seminariediskussioner.

Kursens sammankomster framgår från sammanställningen nedan:

Sammankomster		LITTERATUR:	Andra texter & kursmaterial	
Introduktion & Planering av seminariernas innehåll och aktiviteter TEMA: Det civila samhället i ett utvecklingsperspektiv	Kursansvarig(a) lärare: Ali, Petros och Ulf DATUM & TID: Torsdag 25 april (2019) 10.00-15.00 RUM: 2531	LITTERATUR: 1. Cohen & Arato (1995). <i>Det civila samhället och den politiska teorin.</i> (s. 43-162) 2. Angeles, Leonora C. & Gurstein, Penny (Eds.) (2007). <i>Learning Civil Societies: Shifting Contexts for Democratic Planning and Governance.</i> (Introduction, s.3-22)		

Seminarium I TEMA: Civilt samhälle & Folkbildning	Kursansvarig(a) lärare: Ali och Petros DATUM & TID: Torsdag 16 maj (2019) 10.00-15.00 RUM: 2527	LITTERATUR: 1). Staffan Larsson: Studiecirkeldemokratin 2) Gunnar Sundgren: Folkbildning – Från jämlighet till frihet 3) Lena Lindgren: Det idealiserade föreningslivet [De tre artiklarna finns i SOU 1999:8. Civilsamhället. Demokratiutredningens forskarvolym VIII, DEL 2, s. 213-304)]		
Seminarium II TEMA: Lärande: icke-formellt, livslångt, kollektivt, folkbildningsmässigt	Kursansvarig(a) lärare: Ulf (fm) och Ali (em) DATUM & TID: Tisdag 28 maj (2019) 10.00-15.00 RUM: 1708	LITTERATUR: 1). Borg & Mayo (2005). 'The EU Memorandum on lifelong Learning. Old wine in new bottles?', <i>Globalisation, Societies and Education</i> , 3, 2: 203- 225. 2). Andersén, Annelie, Lundin, Anna & Sundgren, Gunnar (2004). <i>Folkbildningens särart?</i> 3). Gougoulakis (2016). 'Popular Adult and Labor Education Movement in Sweden—History, Content, Pedagogy' 4). Osman: XXXXXXXXXXXXXXXXX (tillkommer!)		

Seminarium III TEMA: Pedagogik och didaktik i och för det civila samhället (medborgarbildning, frihet och demokrati)	Kursansvarig(a) lärare: Petros och Ulf DATUM & TID: Måndag 19 aug. (2019) 10.00-15.00 RUM: 2527	LITTERATUR: 1). Larsson, Staffan (2006). <i>Didaktik för vuxna: tankelinjer i internationell litteratur.</i> (157 s.) 2). Nørholm Lundin, Anna (2014). <i>Folkbildning och civilsamhälle – Möjliga arenor för bildning och formering.</i>		
Seminarium IV TEMA: Styrning och ledarskap i det civila samhället	Kursansvarig(a) lärare: Ulf & Petros DATUM & TID: Fredag 13 sept. (2019) 10.00-15.00 RUM: 2527	LITTERATUR: 1). Angeles, Leonora C. & Gurstein, Penny (Eds.) (2007). <i>Learning Civil Societies: Shifting Contexts for Democratic Planning and Governance.</i> (Part 2. Civil Society Learning for Democratic Governance, 141-262) 2). Riksrevisionen (2014). <i>Staten och det civila samhället i integrationsarbetet.</i> 3). Gougoulakis, P. (2016). 'Popular Adult and Labor Education Movement in Sweden—History, Content, Pedagogy'		
Deadline utkast examinationsuppgift	Torsdag 26 sept. (2019)			
Avslutande seminarium/ gemensam middag	Kursansvarig(a) lärare: Ali, Petros och Ulf DATUM & TID: Torsdag 3 okt. (2019)			

	10.00–15.00			
	RUM: 2436			
Deadline slutlig version av examinationsuppgift	Fredag 11 okt (2019)			

Beroende på seminariernas upplägg kan utomstående experter inbjudas att medverka och studiebesök genomföras.

Ansvariga för varje seminarium informerar deltagarna i god tid före sammankomsten om vilken litteratur som ska läsas och avhandlas samt om eventuell inbjuden gäst och studiebesök.

Närvaro vid seminarierna är mycket önskvärd av den enkla anledningen att kursen är uppbyggd kring frågeställningar och texter som behöver ventileras i gemensamma samtal. **Deltagare som inte kan närvara vid något kurstillfälle skriver i regel som kompensation ett reflekterande referat av litteraturen**, hörande till det aktuella seminarietemat. Varje seminarieledare kommer dock att meddela vad som exakt gäller i samband med frånvaro på respektive seminarium inklusive formen och omfattningen av ersättningsuppgiften.

Examination

Kursen kräver normalt fysisk närvaro på sammankomsterna och examineras dels löpande under seminarierna, där olika teman introduceras av de vid varje tillfälle ansvariga kursdeltagarna och kursens litteratur diskuteras, dels genom ett självständigt arbete individuellt eller i par som redovisas vid kursens avslutande sammankomst. Det självständiga arbetet utgör en undersökning relaterad till kursens innehållsliga kärna och redovisas både muntligt och skriftligt i form av vetenskaplig artikel på ca 5 500 ord.

Deltagande och presentationer vid seminarierna samt den avslutande inlämningsuppgiften examineras med betygen G(odkänd) eller U(nderkänd). Examinationen betygssätts i förhållande till lärandemålen.

Litteratur (obligatorisk):

Litteraturen som förekommer på kursen består av dels obligatoriska dels valfria texter. Listan på de senare kan komma att utökas under kursens gång och genom kursdeltagarnas önskemål och förslag.

OBLIGATORISK

Andersén, Annelie, Lundin, Anna & Sundgren, Gunnar (2004). *Folkbildningens särart?: offentlighet, forskning och folkbildares självförståelse*. Stockholm: Fritzes offentliga

publikationer [SOU 2003:94]. (200 s.),

<https://www.regeringen.se/49b71f/contentassets/6564f33bb1e142c2afa761b175d71a2d/folkbildningens-sarart>

Angeles, Leonora C. & Gurstein, Penny (Eds.) (2007). *Learning Civil Societies: Shifting Contexts for Democratic Planning and Governance*. Toronto/Buffalo/London: University of Toronto Press 2007 (265 s.) [Elektronisk resurs, <https://www-degruyter-com.ezp.sub.su.se/viewbooktoc/product/470442>] [VALDA DELAR ca 100 sidor]

Borg, C. & P. Mayo (2005). 'The EU Memorandum on lifelong Learning. Old wine in new bottles?', *Globalisation, Societies and Education*, 3, 2: 203-225. [Finns på mondo]

Cohen, Jean L & Arato, Andrew (1995). *Det civila samhället och den politiska teorin*. Göteborg: Daidalos. (640 s.) [VALDA DELAR ca 300 sidor]

Gougoulakis, P. (2016). 'Popular Adult and Labor Education Movement in Sweden—History, Content, Pedagogy'. *International Labor and Working-Class History*, 90 (2016), pp. 12-27, <https://doi.org/10.1017/S0147547916000235>

Larsson, Staffan (2006). *Didaktik för vuxna: tankelinjer i internationell litteratur*. Stockholm: Vetenskapsrådet. (157 s.), https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25a71/1529480538002/Didaktik-foer-vuxna_VR_2006.pdf

Nørholm Lundin, Anna (2014). *Folkbildning och civilsamhälle – Möjliga arenor för bildning och formering*. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. Forskningsöversikt 8. (34 s.), <http://www.civsam.se/folkbildning>

Riksrevisionen (2014). *Staten och det civila samhället i integrationsarbetet*. Stockholm: Riksrevisionen. (112 s.) http://www.riksrevisionen.se/download/18.78ae827d1605526e94b2fe49/1518435442584/RiR_2014_3_Civilsamh%C3%A4llet%20i%20integrationsarbetet.pdf

Tillkommer ytterligare texter på ca 300 sidor som väljs från nedanstående referenslista utifrån kursens olika seminarieteman

REFERENSLITTERATUR

Ambjörnsson, Ronny (1998). *Den skötsamme arbetaren. Idéer och ideal i ett norrländskt sågverkssamhälle 1880-1930*. Stockholm : Carlsson. (272 s.)

Freire, Paulo (1976). *Pedagogik för förtryckta*. Stockholm: Gummesson, 8. uppl., (202 s.)

Gougoulakis, P. (2006). *Bildning och lärande. Om folkbildningens pedagogik*. [Bildung and Learning. On the Pedagogy of Popular Education], Stockholm: ABF& Bilda (143 p.)

Kaldor, Mary (2004). *Det globala civilsamhället*. Göteborg: Daidalos (206 s.)

- Kilgore, Deborah W. (1999). "Understanding learning in social movements: a theory of collective learning." *International Journal of Lifelong Education*, Vol. 18, No. 3, 191-202, http://www.uwyo.edu/aded5050/5050unit9/social_m.pdf
- Kim, Jihyun (2016). "The Nature of Adult Learning in Social Movements", *PAACE Journal of Lifelong Learning*, Vol. 25, 2016, 29-50.
- Lilja, Elisabeth & Åberg, Martin (2012). *Var står forskningen om civilsamhället? En internationell översikt*. Stockholm: Vetenskapsrådet
[www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25bfa/1529480528612/Var-staar-forskn-om-civilsamhaellet_VR_2012.pdf]
- Rosa, H. (2014). *Acceleration, modernitet och identitet. Tre essäer*. Göteborg: Daidalos
- Rothstein, B., & Trägårdh, L. (2007). The state and civil society in a historical perspective: The Swedish case. In L. Trägårdh (Ed), *State and civil society in Northern Europe*.
- Sjöstrand, Erik (2018). *Shared Understandings Transformed. A Field-Level Analysis of Changing State-Civil Society Relations*. Stockholm School of Economics (Dissertation for the Degree of Doctor of Philosophy, Ph.D., in Business Administration).
- SOU 1999:8. *Civilsamhället*. Demokratiutredningens forskarvolym VIII, <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/1999/01/sou-199984--/> (DEL 1, DEL 2, DEL 3)
- SOU 2016:13. *Palett för ett stärkt civilsamhälle*, https://www.regeringen.se/contentassets/907a5e554a23428f9aef3c2d7221a2de/palett-for-ett-starkt-civilsamhalle-sou-2016_13.pdf
- Sutherland, Peter & Crowther, Jim (eds.) (2006). *Lifelong Learning: Concepts and Contexts*. (London and New York: Routledge, (247 sidor) (PDF)
- Svedberg, Lars & von Essen, Johan (2015). *Mer engagemang? Folkbildningen i det svenska civilsamhället*. Folkbildningsrådet, (70 s.), <http://esh.diva-portal.org/smash/get/diva2:1034259/FULLTEXT01.pdf>
- Sörlin, Sverker et.al. (2016). *Folkbildningens framtidsfrågor*. Uppsala: Folkuniversitetet (79. s.), http://www.folkuniversitetet.se/globalassets/dokumentbanken/lokala-dokument/dokument_forbundskansli/folkbildningens_framtidsfragor.pdf
- Trägårdh, Lars, Selle, Per, Henriksen, Lars Skov & Hallin, Hanna (red.) (2013). *Civilsamhället klämt mellan stat och kapital: välfärd, mångfald, framtid*. Stockholm: SNS förlag. (334 s.)
- Wijkström, F. (2012a). Mellan omvandling och omförhandling. In F. Wijkström (Ed.), *Civilsamhället i samhällskontraktet: en antologi om vad som står på spel*. Stockholm: European Civil Society Press.